

Борче Милошевски

професор во СУГС „Никола Карев“ - Скопје

Игор Јанев

професор во СУГС „Никола Карев“ – Скопје

## САМОИЛОВАТА ДРЖАВА ВО МОДЕРНАТА НАСТАВА ПО ИСТОРИЈА

Полезноста од предметот Историја, односно воспитно-образовната функција на наставата по историја во гимназиското образование може да се разгледа од голем број аспекти, но тие произлегуваат од основната аксиома дека човекот како *zoon politikon* може да егзистира единствено во општество, кое, пак, најдобро може да го разбере преку сознанијата и искуствата добиени од минатото според главната максима на историската наука: „*Historia Magistra Vitae est*“. Имено, преку изучување на историјата, учениците се стекнуваат со високи морални и цивилизациски вредности докажани во минатото, а истовремено овие вредности можат да ги актуелизираат и да ги искористат во функција на сфаќање и адаптирање во современото динамично општество и воедно можат да ги употребат во насока на подобрување на квалитетот на животот и, воопшто, на иднината на човештвото. Исто така, уште еден аспект произлегува од можноста преку процесот на изучување на историјата, учениците да се стекнат со способност за логичко расудување и критичко размислување, да градат сопствени ставови, но и да ги почитуваат ставовите на другите, да ги анализираат општествените промени и да го синтетизираат нивното значење во развојот на човештвото. Конечно, изучувањето на историјата е од огромно значење во процесот на градењето на националниот идентитет и негувањето на патриотските чувства кај учениците. Од претходно наведеното повеќе од евидентна е важноста на предметот Историја особено во средното образование, во текот на кое младиот човек треба да ги заокружи своите знаењата и сите

придобивки од историјата како наука кои би му користеле понатаму во животот.

Соодветни примери за сите наведени аспекти преку кои се остварува функцијата на Историјата како наставен предмет можат да се пронајдат и во наставните содржини поврзани со Самоиловото Царство. Имено, во контекст на одредување на аспектот на моралната функција на историјата треба да се напомене првенствено дека историчарот иако не е повикан да дава морален суд за која било историска личност или, пак, историски настан, сепак во одредени случаи е соочен со потребата да се занимава и со моралната перспектива на приказната доколку таа имала одлучувачко влијание врз иницирањето и развојот на одреден историски настан. Поентата може јасно да се воочи преку примерот посочен од историчарот Едвард Халет Кар, во кој наведува дека „Хенри VIII можеби бил лош сопруг, но добар крал“, истакнувајќи дека за историчарот се далеку позначајни неговите државнички способности отколку неговите лични етички карактеристики.<sup>1</sup> Конкретно, во наставните содржини за Самоиловата држава можат да се искористат неколку примери за да се посочат високи етички вредности, но и нивни спротивности.

Во контекст на ова размислување, на учениците може да им се образложи како пример за високо етичко однесување молбата на Гаврило Радомир до татко му да го поштеди неговиот братучед Иван Владислав, а како спротивен пример оној за околностите под кои вториот подоцна ќе стапи на тронот. Потоа, наставникот може да им постави прашање на учениците какви емоции кај нив будат овие последични настани, односно потезите на двајцата владетели на државата, со цел да се поттикне дискусија помеѓу учениците. За ваква дискусија наставниците можат да го искористат и примерот со одлуката на Гаврило Радомир да ја протера својата унгарска принцеза, која била бремена, и, воопшто, можат да се разгледаат и други соодветни настани од историјатот на Самоиловата држава.

Истите примери можат да бидат во функција и на истакнувањето на прашањето за улогата на личноста во историјата наспроти другите фактори што влијаат врз развојот на историските настани. Преку

---

<sup>1</sup> Едвард Х. Кар, *Што е историјата?* (Скопје, 2001), 88.

етичката вредност и улогата на личноста во наведените примери може да се направи обид и за акутелизација, односно пронаоѓање слични принципи и закономерности помеѓу настаните од Самоиловата држава и сегашното општество, пред сè преку истакнување на надвременските етички вредности, но и на прагматичноста на меѓународната политика, потоа востанијата и војните како феномени кои ја „движат“ историјата, но и значењето на цивилизациските вредности на религијата и на културата во историскиот развој на еден народ. Со примена на актуелизацијата, ученикот повеќе ќе ги вреднува сознанијата и животното искуство стекнати индиректно или директно според сопствениот животен пат, со што, воедно, би се алудирало на тоа да се зголеми неговата свест за одговорноста како поединец во општеството. Исто така, на учениците би требало да им се посочи преку ликот на Самоил дека изградбата на една личност во голема мера зависи *pro tempore*.

Со цел да се поттикне критичкото мислење и логичкото расудување, како и градењето сопствени ставови преку развивање на способноста за анализирање и синтетизирање, на учениците можат да им се постават предизвици за дискусија околу отворените прашања во историската наука, и тоа за крунисувањето на Самоил, периодот на отпочнување на неговото владеење и други прашања.

За време на наставата предвидена за содржините за Самоиловата држава можат да се искористат голем број пристапи, форми, техники и методи кои ќе ги опфатат горенаведените суштински начела. Во понатамошниот текст ќе наведеме неколку пристапи кои можат да бидат од значајна корист за наставникот при предавањето на овие наставни содржини во училиницата или, пак, надвор од училишниот објект, односно при посета на музеј или на теренска настава со цел да се зголеми интеракцијата за време на наставата и да се мотивираат учениците самите да бидат главни креатори на часот.

Примарната и елементарната цел на наставникот, која е предуслов за остварување на горенаведените цели, е предавањето на фактографскиот материјал за Самоиловата држава. За подобра реализација на оваа цел и, воопшто, за подобрување на квалитетот на наставата по историја, во согласност со современите тенденции во образованието е потребно наставникот повеќе да спроведува

интерактивна настава, односно учениците да ги вклучува во сите сегменти и фази на наставниот процес преку примена на различни наставни форми, методи и техники. Во современата настава по историја идејата е истата – да гради свест кај учениците за историските законитости, да се развијат вештините за користење на фактите за создавање на што е можно поубедлива и повистинита слика за минатото. Преку сеопфатно разбирање и повисоки нивоа на размислување, учениците треба да ги усвојуваат круцијалните историски поими: хронологија, причини, последици, промена, континуитет, прогрес, назадување, еволуција/револуција, и да добијат претстава за духот на одредено време и простор.<sup>2</sup> Според прописите од Бирото за образование на Р Македонија, со цел да се подобри квалитетот и зголемувањето на дијапазонот на знаења, процесот на учење и на оценување треба да се спроведува според критериумите што произлегуваат од 6 нивоа на знаење посочени во Блумовата таксономија: знаење/познавање, разбирање/сфаќање, примена, анализа, синтеза и евалуација/вреднување.<sup>3</sup>

Бидејќи овде предмет на обработка е средното гимназиско образование, на почетокот од предавањето е потребно наставникот да го детектира интересот за изучување на конкретната тема кај учениците и нивното ниво на предзнаења здобиени во текот на основното образование или во неформалното образование. Наведеното детектирање наставникот може да го реализира преку спроведување на индивидуалната форма со методот на пишување и техниката „бура на идеи“ или, пак, техниката „знам, научив и сакам да знам“.<sup>4</sup> Според истакнатите предзнаења и интереси на учениците, наставникот ќе ги одбере формите, техниките и методи на предавање, потоа темпото на предавање и степенот на нови фактографски информации кои ќе им ги предаде на учениците. Имено, според предзнаењата на учениците, наставникот може да одлучи дали да ја предава лекцијата дедуктивно, движејќи се од општото предзнаење на учениците кон конкретните

<sup>2</sup> Југослав Миноски, *Наставата по историја во граѓанското општество – современи гледања и програмски решенија* (Тетово, 1997), 39.

<sup>3</sup> [http://bro.gov.mk/docs/kriteriumi/Kriteriumi\\_z\\_a\\_ocenuvanje.pdf](http://bro.gov.mk/docs/kriteriumi/Kriteriumi_z_a_ocenuvanje.pdf), пристапено на: 28.1.2015.

<sup>4</sup> Споменка Лазаревска и Наташа Ангелеска, *Со читање и пишување до критичко мислење* (Скопје, 2004), 49.

поединечни фактографски податоци или спротивно, индуктивно, употребувајќи ги фрагментираните знаења на учениците за преку нивно воопштување да ја оцрта општата слика за историјатот на Самоиловата држава. Тука е значајно да истакнеме дека освен фактографските податоци кои директно се однесуваат на Самоиловата држава и се дадени во учебникот, во текот на предавањето наставникот би требало да прави дигресији кои би биле во функција на објаснување на клучните поими, термини или процеси кои се однесуваат општо на историската методологија или конкретно на средниот век, да ги објасни настаните кои хронолошки претходат и кои се нужен предуслов за целосно усвојување на историјата на Самуиловата држава. Според претходно наведното, потребно е на учениците да им се објасни процесот на симбиоза помеѓу староседелците – античките Македонци, и Словените, резултатите и значењето на дејноста на словенските просветители, потоа конкретно тогашната геополитичка состојба на Балканот, општите карактеристики на феудалниот општествен систем, потоа монархистичкото државно уредување, влијанието на христијанството во средниот век и, генерално гледано, принципите на тогашната меѓудржавна политика.

Во главниот дел од часот наставникот може да примени повеќе форми, методи и техники. Основната форма која традиционално се употребува е фронталната настава, во која наставникот хронолошки ги предава настаните и процесите и прави дигресији објаснувајќи ги новите поими. Фронталната настава може да биде одлично надополнета со визуелизирање на предадената содржина преку употреба на т.н. графички организатори, односно техниките грозд или мисловни мапи, во кои можат да бидат претставени: потеклото на државата на комитопулите, предусловите и причините за избувнување на востанијата на комитопулите, потоа организацијата на државата, освојувачките походи и пропаѓањето на Самоиловата држава.<sup>5</sup> Исто така, можат да се употребат и следните техники: табела на историски поими и термини, потоа означување на границите на државата и правецот на движење при освојувачките походи и при судирот на Самоил со Византија на т.н. нема карта, хронолошка табела на

---

<sup>5</sup> Лазаревска и Ангелеска, *Со читање и пишување до критичко мислење*, 66.

историјатот на Самоиловата држава, Венов дијаграм со кој би се споредиле, на пример, востанијата од 969 и 976 година и други визуелни техники.

Корисно би било практикувањето проблемска настава, односно предавање и учење преку дискусија и решавање проблеми. Во однос на можностите за примена на проблемската настава треба да се истакне дека по предметот Историја има многу простор за тоа, пред сè поради фактот дека историјата како општествена наука и како наука која ги реконструира настаните од минатото овозможува уште во образовниот процес учениците да се поттикнуваат да истражуваат и критички да размислуваат.<sup>6</sup> Самиот проблем може да биде планиран и зададен од страна на наставникот на тема ограничена на форматот на фактографијата која е дадена во учебникот, но може да се обработува проблем кој не е споменат во него или, пак, е спомената прифатената теорија за негово разрешување, при што учениците треба да ја согледаат дистинкцијата помеѓу историскиот факт и толкувањето на историската наука. Наставната пракса докажува дека самите ученици водени од своите афинитети и интереси, користејќи ги предзнаењата стекнати од своите родители или од секојдневниот живот, можат самите да наметнат проблем со кој ќе го предизвикаат авторитетот на наставникот. Во тој случај наставникот треба безусловно да го прифати овој предизвик и да ја разгори пројавената искра на интерес, поттикнувајќи поголем дел од учениците да размислуваат и да навлегуваат сè подлабоко во проблемот.

Конкретно за Самоиловата држава, на учениците можат да им се зададат прашањата за кои има консензус во историографијата, но и прашања за кои поради малкуте извори и нивните меѓусебно спротивставени податоци, науката интерпретирала повеќе различни теории – на пример, околу веродостојноста на востанието на комитопулите од 969 година, одредувањето на потеклото на комитопулите, прашањето на крунисувањето на Самоил, потоа улогата на богомилското движење во востанијата и во функционирањето на државата, континуитетот на постоењето на државата на комитопулите во периодот помеѓу двете востанија и датирањето на самостојното

---

<sup>6</sup> Aleksej Ivanovic Stražev, *Metodika nastave istorija* (Sarajevo, 1968), 54.

влеење на Самоил. Самата настава би можела да се изведе преку индивидуална форма, метод на читање на извори и дискусија со примена на техниките: Т-табела, инсерт-техника, дневник со двоен запис, како и на посложените кооперативни техники: сложувалка и вртелешка.<sup>7</sup> Реализацијата на проблемската настава треба добро да биде испланирана бидејќи доколку наставникот постави едноставен проблем или од позиција на авторитет ги насочи предвреме учениците кон одредено решение, би ја одзел смислата и целта на проблемската настава, а тоа е да генерира проблем како нужен предуслов за квалитативно зголемување на знаењето.

Особено е интересна и програмираната настава, која се изведува на следниот начин: учениците постепено и самостојно го поминуваат секој посебен дел кој е прецизно проблемски или хронолошки определен, потоа самостојно напредуваат чекор по чекор од еден кон друг зададен дел, а процесот на самото усвојување на деловите е придружен со тековна повратна информација, при што секој ученик преминува на обработка на следниот дел доколку го совладал претходниот.<sup>8</sup> Ваквата настава се изведува со формата на работа во парови и со методот на сукцесивно читање изворни текстови и, следствено, пишување коментари применети со техниката на предвидување, во која учениците пополнуваат три полиња, и тоа во првото наведуваат што мислат дека навистина се случило, потоа во второто ги бележат доказите и аргумените за својот став и во третото пишуваат што навистина се случило. Исто така, слично на наведената техника, можат да се употребат и техниките: како било, а како сакам да биде, пофалба или критика за одредена личност или нејзина одлука, кои би можеле да се прикажат визуелно и преку техниката на Т-табела. Овие техники би можеле да се употребат за проблеми во врска со исходот од битката кај Беласица, за симнувањето од престолот на Гаврило Радомир и за крајот на Самоиловата држава. Иако овие техники од аспект на историската наука се методолошки проблематични, сепак од аспект на методиката тие се оправдани бидејќи нивната употреба може да резултира со одлучувачки поттик и извонреден напредок во развивањето на критичкото мислење,

<sup>7</sup> Лазаревска и Ангелеска, *Со читање и пишување*, 76–78.

<sup>8</sup> Vladimir Poljak, *Didaktika* (Zagreb, 1984), 15.

градењето аргументирани ставови, но и во соживувањето на учениците со историските личности и настани.

При предавањето на лекциите за Самоиловата држава може да се употреби и учењето преку изработка на проекти, кои би се изведувале во групната форма на настава, во рамките на еден клас, додека, пак, работата со поголеми групи составени од повеќе класови е, секако, императив, но е тешко применлива поради тоа што треба да се обезбеди соодветна организација, посложена програма и поголеми просторни услови.<sup>9</sup> При изработката на проектите, учениците би можеле да истражуваат со примена на ИКТ и да конструираат проекти во вид на колажи или ментални мапи, и тоа за државното уредување на Самоиловата држава, за освојувачките походи на Самоил, за битката на Беласица и друго.

#### **А) Екскурзија/Посета на музеј**

Покрај пишаните извори, за подобро запознавање на материјалните извори, учениците можат да бидат одведени на теренска настава на локалитет поврзан со Самоиловата држава, на пример на Самоиловата тврдина во Охрид. Добро би било доколку претходно неколку ученици имаат изработено куси есеи за некои круцијални моменти или личности од историјатот на Самоиловата држава, кои би биле прочитани пред групата на самиот локалитет. Наставникот би можел претходно според сценарио да додели и улоги на неколку ученици, кои би одиграле куса претстава пред целата група. Ликовите во претставата би се однесувале на значајни личности од Самоиловото царство и од Византија во истиот хронолошки период, а воедно може да има и наратор, односно некој од учениците да чита извадоци од некој современ историски извор, како, на пример, од Лав Ѓакон. Екскурзијата од ваков тип треба да им посочи на учениците дека историјата не е само апстрактна наука и преку ваквиот начин на настава, покрај историските моменти од Самоиловата држава, наставникот би требало генерално да им го објасни значењето на археологијата и на историјата на уметност, како и на помошните историски науки за историјата. Разбирливо,

---

<sup>9</sup> Ѓорѓи Танковски, „Групниот облик на работа во наставата по историја“, *Историја*, XVII, бр. 2 (Скопје, 1981), 216, 220.

доколку е во можност, наставникот може да организира и посета на археолошки или историски музеј, при што по посетата на истиот може да отвори дискусија за тоа како учениците го замислуваат животот на човекот што живеел во времето на Самоил на просторот каде што се протегала неговата држава.<sup>10</sup>

## Б) Илустрации и фотографии

Во однос на ликот на Самоил, при реализирање на наставните содржини поврзани со Самоиловата држава можат да се искористат минијатурите на Јован Скилица од Мадридскиот ракопис. Притоа, учениците можат да се обидат да ги анализираат минијатурите, односно да воочат дека и илустрациите можат да се искористат како значајни историски извори. Наставникот може да прикаже неколку илустрации без да ја објасни приказната што стои зад нив, додека учениците би требало да се обидат да раскажат какви емоции будат самите илустрации кај нив и како ги согледуваат истите. Откога учениците ќе ги искажат сопствените ставови, би можело да се направи споредба на нивните мислења со историската заднина на самата илустрација. Иако станува збор за модерен портрет според замислата на авторот, на учениците може да им се прикаже и портретот на Самоил од Димитар Кондовски бидејќи е често користен и препознатлив портрет, додека за неговиот лик може да се искористи и реконструкцијата на Н. К. Мицопулос.<sup>11</sup> Дополнителен елемент во наставата во функција на доближување на сторијата за Самоиловата држава би биле и некои фотографии од реконструкцијата на облеката на Самоил според саркофагот од островот Свети Ахил, како и фотографии од остатоците од објекти на истиот остров кои датираат од периодот на Самоил. Покрај илустрациите што ги наведовме претходно и кои би можеле да бидат од корист при наставата поврзана со Самоиловата држава, можат да се употребат и фотографии од фрески од тој период или подоцнежни, на кои можат да се сретнат ликови поврзани со Самоил и

<sup>10</sup> Славјанка Петровска, „Музејска поставка во функција на наставата по историја“, во: *Актуелни проблеми во македонската историографија и наставата по историја*, ред. Тодор Чепреганов (Скопје, 1996), 160–162.

<sup>11</sup> Милан Бошкоски, *Великаните на македонскиот среден век* (Скопје, 2007), 127–128, 220.

со почетоците на Охридска архиепископија.<sup>12</sup> Освен фотографии од фрески, на учениците можат да им се прикажат и фотографии од манастири кои постоеле во тој период, како, на пример, Свети Леонтиј во селото Водоча. Притоа, може да се дискутира и за традицијата на Самоиловата држава кај локалното население преку неколку топоними во Македонија кои упатуваат на поврзаност со епилогот од Беласичката битка, како, на пример, селото Слечче или претходно споменатото Водоча.

### В) Извори

Покрај материјалните извори, за кои индиректно стануваше збор во претходните потточки, за време на наставата, особено на часовите предвидени за повторување на материјалот, секако може да се искористи и текст-методот, односно да се читаат, да се споредуваат и да се анализираат извори – од времето на Самоил или подоцнежни кои пишуваат за него и за неговата држава. Имено, можат да се искористат куси извадоци и истите да се споредат од страна на учениците. Би било интересно доколку наставникот издвои извадоци од два различни извора кои се контрадикторни во исказите во однос на некое прашање. Целта не е да се пронајде вистинскиот одговор, односно идејата е учениците за момент да се воведат во историското истражување, што би влијаело на развитокот на нивните аналитички способности и на критичкото мислење. Освен современите извори, во наставата можат да се употребат и подоцнежни извори, односно записи за Самоил на македонските преродбеници, на пример, извадоци од текстот посветен на Самоиловото царство во *Славјанско-македонска историја* на Ѓорѓија Пулевски.<sup>13</sup> Во периодот на македонскиот протонационализам, името на Самоил честопати е користено од страна на македонските дејци во градењето на револуционерната свест, како и на националниот идентитет кај македонското население, така што за време на наставата можат да се потенцираат неколку примери од овој период. На пример,

---

<sup>12</sup> На пример, можат да се искористат фотографии од фрески за зетот на Самоил, Јован Владимир, зетскиот владетел. Цветан Грозданов, *Портрети на Светителите од Македонија од IX – XVIII век* (Скопје, 1983), 200, 215, 223, 224, 230, 240.

<sup>13</sup> Ѓорѓија М. Пулевски, *Славјанско-македонска општа историја*, ред. Блаже Ристовски и Билјана Ристовска-Јосифовска (Скопје, 2003), 310–331.

Димитрија Чуповски и македонското петроградско здружение имаат објавено неколку статии во *Македонски глас* и неколку апели каде што се споменува Самоиловата држава како држава на македонските Словени, при што во периодот на Балканските војни истите ја користеле државата на Самоил како историска поткрепа за формирање модерна македонска држава.<sup>14</sup> На учениците може да им се посочи и да им се прочита текстот од обраќањето на Панко Брашнаров на Првото заседание на АСНОМ, каде што го потенцира континуитетот од средновековната македонска држава на Самоил до асномска Македонија.<sup>15</sup>

### Г) Корелација со други предмети

Во основа, предметот Историја нуди, практично, безброј можности за интеракција и користење разни техники и методи во наставата, како и поврзување, односно корелација со сите други предмети. Имено, придонесот на сознанијата од историјата во изучувањето на другите општествени науки произлегува од можноста нивните начела да се објаснат и да им се додаде доза на поголема убедливост и тежина со истакнување на соодветни примери од историјата. Од друга страна, пак, иднината на историографијата е во интердисциплинарниот пристап на научникот, така што би било корисно да се вклучат психологијата, етиката, етнологијата, антропологијата, социологијата и сите други науки што можат да дадат придонес во историското истражување. Конкретно, наставните содржини поврзани со Самоиловата држава можат да се поврзат со повеќе други предмети во гимназиското образование. При наставата од предметот музичка уметност, односно преку општата историја на музиката може да се опфати и музиката за време на Самоиловата држава.<sup>16</sup> Со консултација на наставниците по историја, односно по

<sup>14</sup> Би посочиле некои статии (страници) од: *Документи за борбата на македонскиот народ за самостојност и за национална држава*, Том I (Скопје, 1980) 548, 569, 580, 583.

<sup>15</sup> *АСНОМ – документи*, ред. Александар Христов, Миле Годоровски и Новица Велјановски (Скопје, 1984), 105.

<sup>16</sup> Може да се искористи одделната подглава за музиката во периодот на Самоиловата држава од книгата на Сотир Голабовски, *Историја на македонската музика* (Скопје, 1999), 31–35.

музичка уметност можат да се искоординираат и да се комбинираат наставните часови така што учениците би добиле појасна слика за музиката во тој период. Претходно генерално се осврнавме на значењето на илустрациите и на фотографиите при наставата за Самоиловата држава, нешто што може да се дополни и на наставата по предметот Ликовна уметност во однос на архитектурата и уметноста на Балканот во периодот на Самоил, односно во X и во XI век. Во наставата може да се искористи и знаењето на учениците за употребата на старословенскиот јазик и на азбуката во споменатиот период стекнато по предметот Македонски јазик и литература. Во однос на литературата, преку консултација помеѓу наставниците што ги реализираат наставните содржини на двата предмета може паралелно да се отвори дискусија за *Песна за Роланд*, каде што е споменат и Самоил. На часовите по предметот Латински јазик, на пример, можат да се искористат латински извори кои пишуваат за Самоил. Сознанијата за државното уредување и постојното право во средниот век и, конкретно, во Самоиловата држава би можеле да дадат придонес во изучувањето на предметот Вовед во право, додека, пак, општествените процеси во средновековната македонска држава би можеле да се употребат како соодветни примери за споредба при предавањето на одредени социолошки тврдења и начела.

Наставникот, разбирливо, поради ограниченоста на временскиот период за опфаќање на содржините, веројатно нема да биде во можност да ги употреби сите горенаведени пристапи за реализација на наставните содржини поврзани со Самоиловото Царство, меѓутоа може да ги искористи парцијално, одвоено или да искобинира неколку за кои ќе смета дека се соодветни и кои, секако, треба да ги ограничи и да ги приспособи на возраста на учениците. Би напоменале дека овие методи и техники со одредени модификации можат да се употребат и во основното образование и на додипломските студии.

Borche MILOSHEVSKI  
Igor JANEV

## SAMUEL`S STATE IN MODERN LECTURES OF HISTORY

### **-S U M M A R Y-**

This article is dedicated to the realisation of the educational function of history teaching in highschools, through the lectures of the History of Samuel`s state. This can be achieved by the frontal method, problem - teaching, work on projects and programmed lectures with the use of appropriate forms, methods and techniques which purpose is to motivate the students to be the creators of the class, according to the principles of the interactive teaching and the Blum taxonomy. Furthermore, problem – teaching is of a great use, because of the fact that history as a social science, reconstructs the events from the past, and with that, the history teaching can be of great use in the development of the students critical thinking, building their historical awareness and understanding the benefits of history as a subject in their educational process and it`s use in everyday life. At the beginning of the lectures, the teacher needs to detect the interest and preknowledge of the students regarding the Samuel`s state, and after that, through the lectures, beside the factographic material, the teacher need to explain the historical terms and processes and to motivate the students to conduct a research of specific problems, connected with the history of Samuel`s state. This article, also contains some examples for expanding the students knowledge of Samuel`s state, through visiting archeological sites from Samuel`s period, museums, source analysis, using an illustrations as an teaching method and expanding the view of Samuel`s time with correlations with other subjects in the highschool educational process.